

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 85/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Arktisen neuvottelukunnan uudelleenperustamisesta ja arktisen strategian toimeenpanosta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sofia Virran/vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 85/2025 vp:

Miten hallitus aikoo paikata leikkauksien aiheuttamaa tietovajetta arktisen alueen politiikassa,

miten hallitus aikoo päivittää ja toimeenpanna Arktisen strategian jatkossa, sekä

aikooko hallitus uudelleenasettaa Arktisen neuvottelukunnan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Arktinen alue on jo vuosia ollut jatkuvasti kasvaneen kansainvälisen kiinnostuksen kohteena ja tämä korostaa Suomen keskeistä roolia yhtenä kahdeksasta arktisesta valtiosta. Alueen merkittävään yhteistyöfoorumi on Arktinen neuvosto, jonka yhtenä kahdeksasta jäsenestä Suomi toimii.

Ilmastonmuutoksen, luontokadon ja saastumisen moninaiset vaikutukset, ml. turvallisuuteen vaikuttavat, kohdistuvat Suomeen sekä suoraan että välillisesti. Ilmastonmuutos muuttaa elinoloja koko maapallolla, mutta sen vaikutukset ja riskit korostuvat arktisella alueella, joka lämpenee neljä kertaa nopeammin kuin muut alueet maapallolla. Ilmastonmuutoksen lisäksi arktiseen alueeseen kohdistuvan kasvavan globaalin kiinnostuksen ja kilpailun ytimessä ovat turvallisuus ja talous. Arktisen alueen turvallisuuspoliittinen ja geopoliittinen merkitys on jatkuvasti kasvanut. Parantunut saavutettavuus lisää arktisen alueen strategista ja turvallisuuspoliittista painoarvoa.

Kaikelle toiminnalle arktisella on ominaista teemojen ja vaikuttavien tekijöiden moninaisuus. Arktisen alueen osalta politiikan suunnittelussa ja kannanmuodostuksessa on otettava huomioon mm. jo mainittu ilmastonmuutoksen nopea eteneminen, turvallisuuskysymykset ja suurvaltakilpailu, avautuvat merireitit, alueen luonnonvarat (erityisesti hiilivedyt ja maamineraalit), kestävä kehitys, vihreä siirtymä, alkuperäiskansojen kohtaamat haasteet, kaupallistaloudelliset intressit, alueen väestön hyvinvointi ja arktisen alueen asuttuna ja elinvoimaisena pitäminen, tieteellinen tutkimus ja yhteistyö sekä luonnonolosuhteista tai ihmisen toiminnasta johtuviin poikkeustilan-

teisiin varautuminen. Määriteltäessä arktista aluetta koskevia Suomen tavoitteita on tärkeää hahmottaa, että arktinen on moniulotteinen kokonaisuus, josta ulko- ja turvallisuuspolitiikka kattavat vain osan. Näin ollen on helppo yhtyä kirjallisessa kysymyksessä peräänkuulutetun kokonaisvaltaisen lähestymistavan tarpeeseen.

Arktisen politiikan kokonaisuus liittyy usean eri ministeriön toimialaan. Suomessa toimi pitkään Arktinen neuvottelukunta. Neuvottelukunnan toimikausi päättyi 30.10.2023.

Valtioneuvoston kesäkuussa 2021 hyväksymä, ja valtioneuvoston kanslian johdolla laadittu, Arktisen politiikan strategia on voimassa vuoteen 2030 ja sitä sovelletaan muuttunut toimintaympäristö huomioiden. Strategian toimeenpanon seuranta on kuulunut Arktisten vastuuvirkahenkilöiden työryhmälle. Neuvottelukunta on tukenut tätä työtä.

Ulkoministeri edustaa Suomea Arktisessa neuvostossa. Ulkoministerikokousten välillä Suomea edustaa korkealla virkamiestasolla (Senior Arctic Officials) ulkoministeriöön sijoitettu Suomen Arktinen suurlähettiläs, joka toimi myös neuvottelukunnan varapuheenjohtajana.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti on valtioneuvoston kanslian johdolla valmisteltu Pohjoisen Suomen ohjelma. Työn tueksi on perustettu neuvottelukunta. Pohjoisen Suomen ohjelmatyön tavoitteena on hyödyntää alueen mahdollisuuksia nykyistä paremmin. Työssä huomioidaan taloudellinen kasvu, alueellinen elinvoima, investoinnit, osaamisen kehittäminen ja työvoiman saatavuus.

Pohjoisen Suomen ohjelman tavoitteena on edistää Suomen huoltovarmuutta ja omavaraisuutta muuttuneessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa. Ohjelmatyössä otetaan huomioon uusi geopoliittikka ja reitit länteen. Se vahvistaa turvallisuutta sekä osana pohjoismaista että EU- ja Nato-yhteistyötä.

Pohjoisen Suomen ohjelmassa pyritään ohjelmien yhteisten tavoitteiden lisäksi yhteistyön tiivistämiseen Ruotsin ja Norjan kanssa.

Arktisen neuvottelukunnan ja Arktisten vastuuvirkahenkilöiden kokoonpanon mahdollista uudelleen asettamista tulee myöhemmin tarkastella osana laajempaa pohjoisten alueiden kokonaistarkastelua.

Helsingissä 11.4.2025

Ulkoministeri Elina Valtonen